

Vrouwen zijn dun gezaaid onder professoren, vooral in de economie

➔ **Vrouwelijke topeconomen zijn ondervertegenwoordigd**

➔ **Werkdruk en masculiene cultuur zijn daar debet aan**

➔ **Dit beïnvloedt kwaliteit onderzoek en beleidskeuzes**

Rik Winkel
Amsterdam

Vrouwelijke economen denken en publiceren volop mee over de positie van vrouwen op de arbeidsmarkt. Stilstaan bij de situatie in de eigen beroepsgroep gebeurt echter zelden. Toch is het met de vertegenwoordiging van vrouwen in de economische wetenschap bijna net zo pover gesteld als in het bedrijfsleven. Ook al is het percentage vrouwelijke professoren in de economie tussen 2006 en 2016 meer dan verdubbeld, het komt nog steeds amper boven de tien uit. Zelfs in de techniek is haar aandeel nu groter.

Dat blijkt uit onderzoek van Sylvia Teunissen en Coen Hogendoorn, twee beleidsambtenaren op Financiën, in een speciale uitgave van economenvakblad ESB over vrouwen in de economie. Die verschijnt vandaag. Volgens de beleidsadviseurs heeft de ondervertegenwoordiging van vrouwen in deze tak van wetenschap mogelijk consequenties tot ver buiten de campus.

In 1985 voorspelde Hein Schreuder nog in ESB dat het aandeel vrouwelijke economen in alle universitaire rangen zich vanzelf zou voegen naar het aantal meisjes dat als student instroomt. Die voorspelling is niet uitgekomen, geeft de huidige voorzitter van Ecorys nu toe.

Van alle promovendi is momenteel 40% vrouw. Maar in de daaropvolgende stappen naar het hoogleraarschap valt de een na de ander af. Bij docenten is het 30%, bij hoofddocenten al 20% en bij professoren nog maar 10%. Die neergaande lijn is bij alle wetenschappelijke disciplines te zien, maar ligt op economische faculteiten tien procentpunten lager.

De vraag of dat zo erg is, beantwoorden de twee ambtenaren bevestigend.

Ze wijzen erop dat wetenschappers de bijdragen van gemengde teams hoger aanslaan. Dat zou erop duiden dat de kwaliteit van economisch onderzoek lijdt onder het gebrek aan vrouwelijke (top)economen.

BELEIDSKEUZES

Maar ook beleidskeuzes zouden heel anders kunnen uitvallen. Buitenlands onderzoek laat zien dat vrouwelijke economen ten opzichte van hun mannelijke collega's duidelijk anders denken over grote economische en politieke vraagstukken, zoals meer of minder overheid (meer) en herverdeling van inkomens via een progressief belastingstelsel (vóór). Die opvattingen zouden allicht sterker doorklinken in het openbare debat als vrouwelijke economen prominenter zouden zijn vertegenwoordigd.

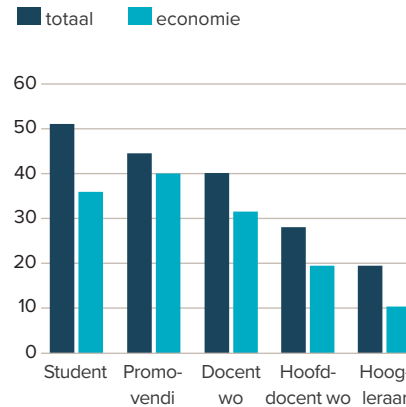
Maar gaat dat ook op in de polder? De politieke marges zijn in Nederland een stuk smaller dan in bijvoorbeeld Angelsaksische landen. Volgens Harry van Dalen, hoogleraar in Tilburg, blijkt uit een enquête onder Nederlandse economen dat mannen en vrouwen nauwelijks verschillen in hun benadering van de economie als wetenschap. Dat ze op weg naar de academische top vaker afvallen, ligt volgens hem dus niet aan het feit dat ze zich niet thuis zouden voelen in deze tak van sport. Maar ook hij noteert één duidelijk verschil. Vrouwen kennen veel meer waarde toe aan de overheid als dienaar van het algemeen belang. 'Veel meer dan mannen zijn ze ervan overtuigd dat dit een accurate aanname is van de manier waarop de samenleving in elkaar zit.'

WERKDruk

Van Dalen ziet een verschillende beleving van werkdruk als een veel duidelijkere oorzaak van uitval. De helft van de vrouwelijke economen denkt erover de universiteit te verlaten vanwege de druk om voortdurend te publiceren. Bij mannen is dat maar 29%. De publicatiedruk is het hoogst als (hoofd)docenten rond de 35 zijn en de concurrentie om het hoogleraarschap zich toespitst. Dat zit dus vlak na de leeftijd waarop vrouwen gemiddeld kinderen krijgen.

Hoe hoger op de ladder, hoe minder vrouwen

Academische positie van vrouwen in 2016, in %

© FD | VSNU

Nog meer dan in andere wetenschappelijke disciplines is je naam onder een artikel en het aantal citaten van belang voor je carrière als econoom. Er is een ware obsessie met ranglijstjes, zoals de 'Top-40' van ESB zelf. In 2017 stonden daar welgeteld twee vrouwen op.

Volgens Belle Derks, hoogleraar psychologie, heerst er in de academische wereld, maar op economische faculteiten bij uitstek, een masculiene cultuur, die in het nadeel is van vrouwen. Het beeld van de succesvolle econoom scoort hoog op stereotype mannelijke eigenschappen zoals zelfvertrouwen, eigenbelang en assertiviteit, bleek uit een onlineonderzoek onder meer dan tweeduizend wetenschappers. Typisch vrouwelijke kwaliteiten zoals samenwerking en collegialiteit staan in minder hoog aanzien. Het is in haar ogen ook veelzeggend dat hoogleraren zichzelf meer masculiene trekken toeschrijven dan docenten die nog lager op de ladder staan.

De noodzaak om aan dit masculiene beeld te voldoen ontmoedigt vrouwen om een universitaire carrière na te streven. 'Ons onderzoek toont dat zij die eigenschappen in gelijke mate bezitten als mannen, maar bij een masculien imago van succes ontstaat het vooroordeel dat vrouwen niet in zo'n cultuur passen'. 'Zo'n vragenlijst is nog maar een momentopname. Als vrouw krijg je de hele tijd het signaal dat je niet masculien genoeg bent om te slagen.'

TEAMPRESTATIES

Veel meer vrouwelijke hoogleraren als rolmodel en expliciete beloning van 'vrouwelijke' eigenschappen, zoals nadruk op teamprestaties in plaats van individuele publicaties, zouden kunnen helpen, al blijft het een moeilijke opgave.

Schreuder lijkt intussen helemaal genezen van zijn optimisme uit de jaren tachtig. Mede kijkend naar het bedrijfsleven, poneert hij nu de stelling dat de ambities van vrouwen in rijke landen sterker gaan afwijken van die van mannen naarmate ze meer gelijke kansen krijgen. 'Ze voelen kennelijk een grotere vrijheid om hun eigen voorkeur te volgen en minder druk om het mannelijke pad naar succes te volgen.'

'Bij een masculien imago van succes ontstaat het vooroordeel dat vrouwen niet in zo'n cultuur passen'

Belle Derks
Hoogleraar psychologie